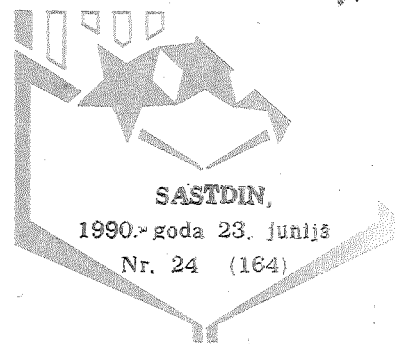

JAUNAIS CEĻS

Agrofirma „Sorkonais Oktobris“ laikrosts

VINOTI L/

28

Pieminot represētos

14. jūnijā Preiļu baznīcas dārzā pie skulptūras «Māte Latgale» preiļieši ar klusuma brīdi godināja tos daudzus cilvēkus, kuri 1941. gadā varmācīgi tika atrauti no ģimenēm, no dzimtenes un aizvesti pretī iznīcībai. Sāpīgas ir šīs atmiņas.

Preiļu dekāns Albērtis Budže ticīgos uzaicināja nodziedāt vesperes par mirušajiem, jo daudz ir tādu, kas palika guļot mūžīgā mierā tūkstošiem kilometru tālu no dzimtās maīas. Izjustus vārdus par latviešu tautas sāpi teica Preiļu rajona Tautas deputātu padomes priekšsēdētājs Ilgvars Muzikants. Sāpīgs un traģisks bija represētās Dzidras Blākes stāstījums par viņas ģimeni, par citiem cilvēkiem, par viņu uzupurēšanos «GULAGa» dubļos.

Dimdēja baznīcas zvani, skanēja smeldzoša dziesma, ko izpildīja kvartets skolotāja Ulda Bērziņa vadībā. Pie «Mātes Latgales» kājam nogūla ziedi, raudāja aizdegtās sveces. Katram bija ko atcerēties, ko pieminēt, jo traģiskā latviešu tautas iznīcināšana 1941. gadā skārusi arī mūs — Preiļu rajonu. Toreiz daudzās ģimenēs ieradās padomju varas pilnvarotie un pavēlēja steidzīgi posties ceļam. Necilvēciska bija šī akcija, laudis apjuka un izmisumā nezināja, ko nemt līdzi, jo

nebija spējīgi izdomāt, kurš no sadzīves priekšmetiem vai drēbēm visvairāk būs nepieciešams svešatnē. Tēvi un vīrieši tūlīt tika atdalīti no ģimenēm, pakļauti varmācībai un necilvēciskiem apstākļiem, lai iznīcinātu. Tikai laika no 1940. līdz 1941. gadam cietuši vismaz četrdesmit tūkstoši cilvēku.

Smagas un sāpīgas bija šīs atmiņas, tās nelīdzēs laiks. Nāk pavasari, un saplaukst dārzi, nāk ziemas, un puteņo sniegi, bet latviešu tautas dvēselē nedzīst un nedzīst šī sāpīgā rēta, to katrs izjūta šajā skumjajā piemināšanā.

A. GIBELE,
Preiļos

Lopkopības darbinieku salidojums

16. jūnija gleznainajā Lūznavā (Rēzeknes rajons) svinēja F. Rozina Maītas sovhoztehnikuma 45. pastāvēšanas gadu jubileju, kurai par godu bija sarīkots absolventu divtāls salidojums. Šo tehnikumu 45 gadu laikā beiguši tuvu pie četriem tūkstošiem dažādu speciālistu, bija ieradusies vairāk par trim simtiem no viņu pulka.

Skaistie uzrunas vārdi un dzejas vārsmas visu dalībnieku atmiņā atsauc nekad neaizmirstamos agrās jaunības gadus, kas aizritējuši tehnikumā, par to, ka iegūtas pamatzināšanas, kas noderejušas dzīvei un darbam.

Atklājot salidojuma svinīgo daļu, nopelniem bagātie absolventi un pasniedzēji iededzināja devīnas sveces, kuras dega visas svinīgās daļas laikā, izstarojot gaismu līdzīgi gaišajām atmiņām.

Pasniedzējs Arvīds Klaviņš iepazīstināja ar tehnikuma vēsturi, izaugsmi un turpmākajām iecerēm.

Satikās bijušie absolventi, dalījās darba pieredzē, apmainījās domās par visdažādākajiem jautājumiem. Tas viss radīja jaunu garīgo pacēlumu un sparīgu radošāk strādāt turpmāk.

V. RUTKOVSKA

Pār izkaptīm gulst zāle

Sogad siena sagatavošanu mūsu agrofīrmā pirmie uzsāka pirmā ražošanas iecirkņa laudis — jau 12. jūnijā, kad zāle barības vielām un vitamīniem visbagātākā. Ar plāvējiem E-281 plavā izbrauca Pīotrs Rakičins, Valerijs Bulans un Vasilijs Prokofjevs. Saulīte tolaik, kā

mēdz teikt, pa zemes virsu staigāja, tāpēc tūlīt nākamajā dienā ar ārdītāju vāļā devās Genādijs Tolstopjatovs.

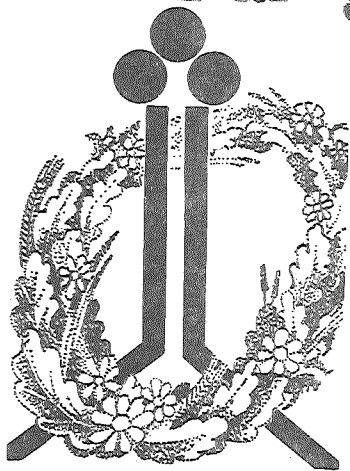
Nedēļas otrajā pusē viņiem pievienojās arī otrā iecirkņa mehanizatori. Pārmazām krājās noplautie hektāri, un šīs nedēļas sā-

kumā no visām plaujamiem platībām bija pieveikti 107 hektāri — 50 pirmajā un 57 — otrajā ražošanas iecirknī. Nākamnedēļ zāles plauja jāizvērs masveidā, jo sienam, skābsienam un skābarībai vēl novācamai vairāk nekā tūkstoš hektāru sēto un dabīgo zālāju.

Sākusies arī skābarības gatavošana. Divas tranšejas ar 676 tonnām rapša zaļās masas piepildītas un nosegtas pie Bārbu fermas, bet viena, kur ieguldītas 430 tonnas, — pie Zaseku fermas.

M. GEKISA

Pār gadskārtu Jānīt's nāca...

Vasaras saulgrīžos, kad visgarākajai dienai seko visīsākā nakts, latvieši svin Jānu, Istā Jānu dienu ir 23. jūnijs. Ap 200 daļu stāsta par vasaras saulgrīžu cilvēkoto teiksmu tēlu Dievadēlu Jāni, bet viss Jānu laiks, svinību norise, apdziedāšana un līgošana aptver vairāk par 2000 daļām.

Svinības vasaras saulgrīžos, kad Saule sasnies savu augstāko punktu debesīs, ir raksturīgas visām āriēšu tautām. Senajiem romiešiem atbilstošs tēls bijis Januss, indiešiem — Devjana, vāciešiem — Janus, etruskiem — Ani, slāviem — Jans, grieķiem — Apolons.

Ugunij ierādīta nozīmīga vieta. Senajā Indijā sievietes nesušas lāpas, Vācijā dedzināti uguns kuri, Norvēģijā un Zviedrijā vēl mūsu dienās saulgrīžu nakši dedzina ugunis. Vācijā, Leimīgenā uguni Jānu svinībās aizlīdzēja 1566. gadā, bet Hesenē un Nasavā — 1787. gadā kūrfirsta rīkojums uguni dedzināšanu apturēja kā Jānos, tā Mārtinos. Kristietības baznīcas cīņa pret nekristīgajam parašam izpaudās arī aplinkus darbībā, vadoties no Gregorija I ieteikuma (601. g.) nekristīgo svinību saturā ievietot kādu kristīgu nozīmi. 24. jūniju izsludināja par sv. Jāna Kristītāja dienu, izvēloties sešus mēnešus pirms Ziemassvētkiem, ar vienas dienas atstaroju Jāniem. Latviešos šis svešais iedziens, acīmredzot, nav paspējis iespiesties, to svinību norise un ierašas aizvien vēl atbilst tautas senajam parašam, lai gan

dzīves apstākļiem mainoties, tie zaudējuši dabīgo pašplūsmu un seno kuplumu.

Radušies arī daži nevadzīgi pārgrozījumi. Nepareizība, kas paspējusi ieviesties sabiedrībā, ir apzīmējums «Līgo svētki». Emīls Melngailis «Jaunās Zinās» 1928. gada 137. numurā rakstīja: «Izdodams savu pirmo krājumu, kurā ietilpa tikai Jānādzesmas, es (Melngailis) jaunās dienās — 1900. — sekodams Jeronīmal valodai, ka Jānis nav latvisks, biju izgudrojis jaunu vārdu — Līgosvētki, kurš nu uz kādu laiku ir nomācis istos senvārdus: Jāna dienu, Jāna naksti; kā jau bieži muļķība nosēžas goda vietā, galda galā, lai arī uz īsu brīdi.»

Tātad, Līgosvētki ir jaunizgudrojums, kura radīšanu pats autors nožēlo un atzīst savu rīcību par nepareizu, jo šāds apzīmējums dainās nav sastopams, vasaras saulgrīžu istais nosaukums ir Jāni.

Teiksmaino Dievadēlu Jāni dainās izceļ kā cēlu un dziļu, Jānim viss ir greznāks un vareņāks, bagātāks, ieskaitot viņa augumu, nekā cilvēkiem. Viņa tērps: zila samta un zelta svārkis, sudraba kamzoli, zelta pleši, zelta josta, sudraba zobens, pelēks mētelis. Platā cepure ir zilā krāsā, un viegli iedomājama kā debsis, kas pārsež visu pasauli. Viņa sēta atrodas Jānu kalnā un iekārtota kā lauzu sētas, tikai tur viss ir greznāks un bagātāks. Ēkas celtas no ozola koka ar vara erīdām, pagalam trīs vārti, istabā viss mirdz zeltā un sudrabā. Apkārt dārzli, kalna galā aug līpa. Arī druvu raža un piederumi greznāki, sevišķi apdziedāti zirgi un zirglietas. Parasti ierodas lāšus, reizēm braukšus, zirgs ir varens, cepure redzama augstu gaisā. Vinam ir skaista sieva, divas meitas un dēls. Tuvojoties Jānu laukumam, visa ģimene pošas svētkiem — puško vārtus, lasa zāles sien siera, dara alu. Jānim lāpošas arī uz līgošanu lauzu sētās, jo tur katru gadu viņu gaida ierodamies kā goda viesi. Jāni labu laiku pirms Jāniem dzirdamas dzies-

mas ar piedziedājumu «līgo». Vārda īsto nozīmi valodnieki vēl pēta, dainās redzama tā tiešākā nozīme un saturs: visa daba līgojas briedumā un auglībā. Šis piedziedājums pazīstams visā Latvijā, bet Latgales vidienā, austrumos, ap Ludzu un Dagdu sastopams arī «rūto», «rūto» jeb «rūtā». Jurjānu Andrejs tās uzskatīja par pavasara rotāšanās dziesmām, kas redzams daudz tekstos, bet piedziedājums «rūto» šajā apvidū nāk līdzī daudzgan Jānu dziesmām. Iespējams, ka tā ievietošana «līgo» vietā radusies nesenā pagātnē. Istaizskaidrojums varbūt meklējams tieši pašā piedziedājuma analizē. Volfgangs Dārzins: «Kamēr «līgo» locījums lielumties tiek vilkts diezgan «taisni» — reti to ornamentē ritmiski — rotāšanās dziesmās «rūto» tiek krietni vairāk variēts, uzrādā bagātāku melodisku locījumu.»

Jānu dziesmu dziedāšana aug augumā, kad laudis, mājas darbus darot un uz Jāniem pošoties, sāk līgošanu — Jānu dziedāšanu. Tas iet līdztekus daudzajiem priekšdarbiem, kas paveicami pirms teiksmainā Jāna ierašanās un svinībām: steidz pabeigt lauku darbus, izravēt dārzus, apkopt sētu, pagalmu, lai Jānu bērniem nedotu iemeslu apdziedāt par nevēlību. Slauka arī iebraucamo ceļu, iztīra un uzpoš istabu, sakārto apģērbu, velējas. Pa pilnam sagatavo edamo Jānu un viņa bērnu pacienāšanai, jo tas, kas viņiem pasniegts, dod svētību devējam. Mielasts ir bagāts ar dažādiem ēdieniem.

Pussvētē pirms Jāniem, kas tautā pazīstama kā Zāļu diena, raksturīga un nozīmīga paraša ir sētas puškošana, vainagu višana un zāļu lasīšana. Puško ēkas, vārtus, durvis, logus, jumtus, istabu, galdus un krēslus, darbarīkus, katru sētas vietu un lietu. Tas nozīmē aušības veicināšanu un svētības gādāšanu sētai, galvenie visi veicēji ir nuiši un meitas. Lieto ozola zarus un vainagus, vītnes, bērza mēlītas, lāpas, ziedus un zāļu puškus, durvis un pagalmu — ar

meijām un ozolu zariem. Var lietot kļavu un ošu lapas un zarus, apses dainās nopeltas. Tāda puškošana nozīmē arī aizsargāšanu pret ļaunumu, raganām, burvjiem, skaužiem un laumām, kas sevišķi Jānu nakši cenšas kaitēt lopiem, druvām, sētai un mājai. Tādēļ šajā nakši zirgus neļauj piegulēt.

Launuma atvairīšanai lieto pilādža (sērmūkšļa) zarus, jo to ogām galos ir krusta zīme, lieto arī dažādus asumus — dadžus, ābeli, zarus, izkaptis, adatas, ecēšas, nātres, ko kopā ar puškojumiem noliek pie kūts, klēts, istabas durvīm, tīrumā un dārzā.

Pēc puškošanas turpinās vainagu višana un zāļu lasīšana, tās lasa visu pussvētē dienu un vēl Jānu vakarā, dzied dziesmas, Jānu zālem sevišķa nozīme: tās nes auglību un svētību, dod veiksmi un veselību, veicina labklāības vairošanos, tās ir visi zāļumi, ko saplūc. Sevišķi iecienīti ir baldriāns, baltais un sarkanais ābolīns, arī citas lauku puķes un stādi. To lasīšana izbeidzas Jānu nakši, jo ritā plūktajam vairs nav burvīgā spēka. Vainagu nozīme līdzīga Jānu zālem — auglības un svētības nešana, tāpēc tos valkā visi, pin arī apdavināšanai, darina no lauku puķēm, ozola lapām un Jānu zālem. Vīriešiem galvā parasti ir ozollapu, sievietēm — puķu vai ābolīna ziedu vainagi. Gani ar vainagiem un ziediem apuško lopus, tāda ganāmpulka sagaidīšana ir svinīga izdarība, kurā piedalās arī Māra, jo viņa ir govju gādniece. Pie vārtiem sagaida saimniece, ganus pacienā ar sieru un pienu.

Kad visi priekšdarbi padarīti, sēta puškota, vainagi novietti. Jānu zāles salās, laudis pošas uz svinībām: mielastu ar Jānu dziedāšanu, teiksmainā Dievadēla ierašanos sētā, aplīgošanu un veltīšanu. Jāna bērnu uzņemšanu un uguns dedzināšanu. Sannosušies labākais drēbēs, vainagiem galvās un zālēm rokās laudis vispirms godina savas sētas saimnieku un saimniecei — Jāna tēvu un Jāna māti, kuri tos pacienā ar alu un sieru.

kas simboliski pārstāv druvu un kūts ragu. Tad visi sežas pie balti apklāta gaida, uz kura arī ir šie produkti, maize, rauši, karšas, gaļa un citi ēdieni. Dievadēls Jānis ierodas pie tiem, kuri viņu dziedājuši visu vakaru. Vinam ver vārtus, kaisa celā Jānu zāles, rāda uguni un sēdina goda krēslā, plato cepuri pakar ozolā, viņa sievu sēdina bites darinātā krēslā. Jānis iztaujā laudis — kā dzīvo, ko ēd un dzer, kā pavadījuši iepriekšējo gadu, vai viņu gaidījuši. Tā kā šī diena ir ziedu pārpilnības laikā, tad dainās viņš vēl nes arī pavārdu «ziedainis». Jāna dāvanu vezumā ir vēl arī citas mantas — zīļu rotas, cānu cepures un alus kannas. Mielasts beidzas ar pateicību, Dievam un laba veļājumiem, sākas malu aplīgošana. Laudis ar vainagiem un ziediem apstaigā sētas, dzīves un darbavietas, noliek zāles un vainagus — aplīgošana tāpat nes svētību un laimi, vairo bagātību un turību, šo rituāla darbību vada saimniece un saimniece. Aplīgo ne tikai savas ēkas, druvās, bet to darīt iet arī pie kaimiņiem. Tā ir iecienīta paraža, kas guvusi nosaukumu «Jānos iešana». Ķājējus apzīmē par Jāna bērniem. Vini ir gaidīti ciemiņi, tiek laipni uzņemti un cienāti, iet bez sevišķas aicināšanas, iet tur, kur sagaidāma laba uzņemšana. Sapulcējas lielā kā barā no vairākām sētām, pa celam dzied Jānu dziesmas un plūc zāles, nin vainagus. Lai viņus pacienā, par to atgādina ar savām dziesmām. Atvadoties pagalmā iestāda ozolu un iet tālāk uz nākamā sētu vai Jānu kalni, pie uguns.

Uguns nozīmē ir trejda: gan svinības, gan ikdienā tā ir vajadzība, jo lieto ēdiena gatavošanai, dod siltumu un gaļsumu, pieskīr svinībām sevišķu greznumu un simbolizē labu uzvaru par ļauno, gaismas — par tumsu. Jānos austi paceltā uguns simbolizē Saules uzkāpšanu zenītā, galīgo uzvaru par tumsu, pieskīr nakši sevišķu spožumu, dod arī iespēju sasildīties. Parasti pāri līgo-tāju galvām tiek pacelta kārts galā piestiprināta mucina ar darvu vai sveķainu malku. Var būt arī uz zemes sakurts uguns-kurs, Muca kārts galā izskatās krāšņāk, tālāk re-

dzama, bet tā deg neilgi, uguns-kuru var uzturēt visu nakti.

Aizdedzināšana ir saimniece uzdevums, to dara ar salmu grīstes palīdzību, kas piesieta pie mucinas un sniedzas līdz zemei. Kad saule nogājusī, apkārtne viena pēc otras iedegas jānugunis, kas kopā ar dziedāšanu rada burvīgu noskaņu, raksturīgu tikai šai nakši. Norisinās visas izdarības: līgošana, dejas, rotājas un apdziedāšana. Ceļu un pagalmu apgaismošanai lieto lāpas un sveces, ko liek pie vārtiem vai piestiprina uz celmalās ledurtiem — mīletiem. Kad visas ugunis deg, atskan taures skanas, kas kopā sauc visus Jāna bērnus, — taurētājs ir pats Jānis. Tad viņa bērni no malū malām iet uz kalnu līgot.

Jānu nakts ir liksmības laiks, kad daba zied un jaunās sirdis plaukst mīlestības jūtās. Pat prēcētām sēvām atlaust nolikt līdz ar sievas aubi laulātās dzīves rūpes un ar vainagu galvā atgriezies jaunības bezbēdībā. Uguns pušim jāraugās, lai uguns neizdzistu līdz ausmai. Aplīgošana bieži izvērsās par dziesmu karu, kad divi pulki sacenšas atjaunībā un dziesmu zināšanā. Pie jānu uguns notiek nozīmīga rituāla darbība — dejojšana ar ozolu, kam ir aušības veicinātāja un svētības nesēja nozīme, vada pats Jānis. Beigās deļotājus saimniece ievada mālā, tādējādi ievadidama tur svētību. Pazīstama arī lēksana pāri uguns-kuram, kas ar aušības veicināšanas nozīmi bijusi zināma daudzām Eiropas tautām. Jaunieši cer satikties, iepazīties, sadraudzēties, nolūkot sev dzīvesdraugu, biežāk tas ir, lasot zāles un nāpades ziedu meklējot. Kādreiz šis zieds jāmeklē visu nakti. Mātes lieku reizi mēitām atgādina būt apdomīgām un sargāt savu tikumu, par to nomoda ir arī Jānis.

Negulēšanai piedēvēti vairāki iemesli: laudis iešust labu veselību un možumu visam nākamajam gadam, puši un meitas var sagaidīt laimi mīlestībā, visi — arī labu ražu druvās. Nakts melnums ātri zūd, gaisma pēsteidz līgotājus. Jānu dienas ritā saulei piedēvētas brīniskīgas īpašības: tā lec sudrabota vai daudzkrāsaina un rotājas pie debesīm. Tādēļ laiks Jānim doties prom.

VIKTORS KAZAKS

Vēsture un legendas

DAUGAVPILS CIETOKSNIS

(1. turpinājums)

Viņus nometnēs izmīnāja abos Daugavas krastos. Darbi bija organizēti divās maīnās. Pirmsākumā cietokšņa būves tāme bija 546 643 rubļu un 90 kapeiku apmērā, no tiem galvenās daļas būvei tika iedalīti 472 906 rubli un 80 kapeikas, priekšstīta nocietinājumiem Daugavas kreisajā krastā — 73 737 rubli un 10 kapeikas. Cietokšņa celtniecību tika plānots pabeigt trijos gados. Jau 1810. gadā plānoja apgūt 160 000 rubļus, bet atlikušajos divos gados — 193 321 rubli un 95 kapeikas.

1810. gada 8. augustā tika apstiprināts cietokšņa celtniecības ģenerālplāns, taču vēl vajadzēja izgatavot tā iekšējās apbūves detalizētu projektu. 9. martā inženierpulkvedis Hekkelis par šo apbūvi tāmi nosūtīja kara ministram, taīa ļoti sīki bija norādīts, kādi līdzekļi vajadzīgi, kāds atalgojums pienākas karavīriem, kāds brīvvaliem meistariem un strādniekiem. Saskaņā ar šo tāmi bija paredzēta divu namu celtniecība astoņām kāiniēku un divām artilērijas rotām, virsnieku namam, virtuvju, noliktavu, četru divstāvu galēšu namu, no akmeņiem būve astondesmit auzstākajiem virsniekiem, divu pagrabu pulvera pagaidu uzglabāšanai, telpas in-

ženierkomandai, ka arī citas izbūves. Līdz ar to izmaksas cietokšņa būvē tika noteiktas jau 791 552 rubļu apjomā, ieskaitot 29 000 rubļu peldošā tilta uzcelšanai, kas abus Daugavas krastus savienotu ērtai satiksmei, ar komunikācijām upes kreisajā krastā.

Saskaņā ar plānu bija paredzēts, ka cietokšni atradīsies ģarnizons, kura sastāvā būs no četriem ar pusl līdz septiņiem tūkstošiem vīru, uzstādīti 595 cietokšņa lielgabali, no tiem 480 tieši cietokšni un 115 — priekšstīta nocietinājums. Bez tam, lai varētu apšaudīt tos, kas sadomās cietokšnim tuvoties nepamanīti (pretnieka izlūki), bija paredzēts bruņojumā nodot 500 cietokšņu štucerus (smagi tālsitēji ieroči ar vītnu stobriem), bet sakariem un apkārtnes apgaismošanai nakts laikā — 200 vieglos kavalēristus.

Lai cietokšņa būvi apgādāt, ar būvmateriāliem, bija uzcelti kaļķu dedzināšanas ceplī, bet Vecās pils sādža — arī kiegļu fabrika, kur strādāja karavīri. Bez tam tāpat tika izmantoti vecā Dinaburgas cietokšņa akmeņi un kiegļi, kurus zemnieki pārdeva darbu uzņēmējam, kurš būvi apgādāja ar celtniecības materiāliem.

Hekkelis neapmierināja būvdarbu tempu, viņš baidījās, ka drīz pienāks zjema, kas sagādās papildu grūtības. «Dinaburga atgādīnāja nelielu ebreju mīestīnu, kurā nevarēja izvītot vairāk par batalionu karavīru» un «bija atlausts strādāt tikai līdz —14° pēc Reomīra», kas ievērojami saīsināja celtniecības darbu sezonu. Bez tam, radās domstarpības celtniecības vadītāju vidū, kuru dēļ, acīmredzot, tad arī cietokšņa celājs Hekkelis iesniedza ziņojumu Barklajam de Tolli: «Tilta nocietinājumu izbūvi pie Dinaburgas cietokšņa varētu pabeigt jau šajā gadā, ja kara-

spēks strādātu katru dienu, un atpūstos tikai svētdienās, taču šeit savāktā karaspēka daļu komandētāis, to nenoriko darbam svētku dienās, kā dēļ, vēlti tiek pazaudēts daudz dienu, un aizlaists vēja labākais laiks».

Bet tomēr, neskatoties uz šādām bailēm, 1810. gadam paredzētais darbu apjoms tika izpildīts pilnībā, par ko liecināja tāds fakts, ka pulkvedim Hekkelim tika pasniegts II klases Svētās Annas ordenis ar dimantu.

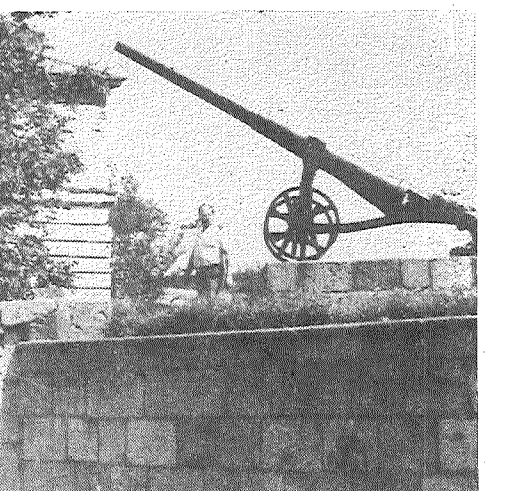
Līdz 1910. gada beigām jau bija uz būvēta lielākā daļa no zemes valna priekšstīta nocietinājums, bet galvenā cietokšņa teritorijā norakti pakalni un veikti nosusināšanas darbi.

Darba gaitā bieži vien radās dažādas neparedzētas grūtības. Visas preces bija jāiegādājas Rīgā, Polockā, Vitebskā, Atklājās, ka trūkst vara monētu, Vitebskā un citās tās kaimiņu ģubernās šāda veida nauda izrādījās tāds retums, ka apmainai nācās maksāt līdz 50 kapeikām un pieciem rubliem asignācijās.

1810. — 1811. gada ziemas laikā celtniecības darbiem bija atstāti Tolojskas musketieru pulks, četras pionieru (inženieru, sapieru) rotas un 400 artilērijas zirgu ar ratiem un fūrlaitiem.

1811. gada pavasarī darbi atkal pātrīnājās, katru dienu celtniecības laukumos rosījās ap 15 tūkstošiem cilvēku. Lai uzlabotu apgādi ar pārtiku, kareivjiem «vīna porcijām» kā atalgojumu katru dienu sāka izsniegt pa desmit kapeikām, bet no 15. septembra — jau pa divdesmit. Tajos laikos šāda nauda nebija no mazajām.

Tā kā agri iestājās sals, būvdarbi togad tika pārtraukti 26. oktobrī. Stāvokli sarežģīja arī tas, ka joprojām nebija sāskanās starp būvdarbu un karaspēka daļu

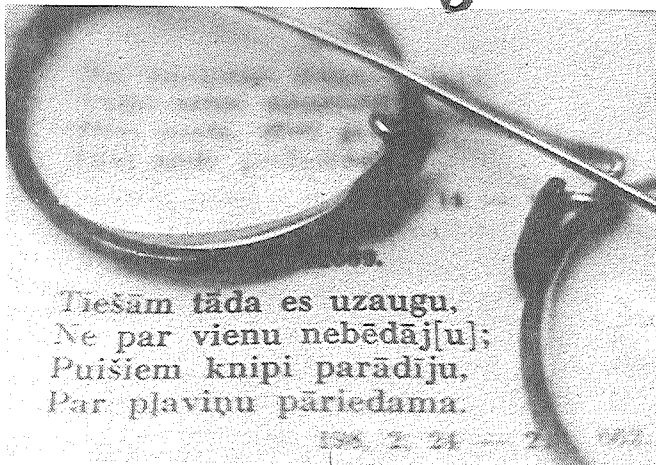
priekšniekiem. Dvinskas cietokšņa komandants knazs I. Lvovs, atsaucoties uz arhīvu materiāliem (tagad tie nav saglabājušies — aut.) 1913. gadā rakstīja, ka cietokšņa būvē, ietilgušos darbus togad centies izskaidrot ar vairākiem iemesliem: pārāk īsu ziemu (no 1810. gada decembra līdz 1811. gada 2. martam) un to, ka Daugavā bijis maz ūdens, kas nav ļāvis sagatavot un pa ragavu ceļu, kā arī pa upi piegādāt vajadzīgos būvmateriālus. vienaldzīgo atlieksmi pret visu no būvniecības priekšnieku puses, kuri it kā neko nav darijuši, lai karaspēks izpildītu tam uzticētos pienākumus.

pretrunām starp cietokšņa komandantu un celtniekiem (Hekkelis).

(Turpinājums sekos.)

Jaunais Ceļš

Šovakar līgo

Tiešam tāda es uzaugu,
Ne par vienu nebēdāju;
Puišiem knipi parādīju,
Par plaviņu pāriedama.

ANTIS LICUJANIS

Moj pakolnūs Jonugunis

Man šuvokor namīreigs
protis.
Tys namīrs jau godu ir
krots.
Nu laužas uz ori un dzan.
Kur bolsi ap gunsuru san.
Tī pakolna meitīņu
smikly.
Kod veir, tenori pīklust.
Leidz sirdel man dalīdol
pošai.

Pa mīsu līk nūskrīt ošai
Pa kaldai divainai treisai.
Nu, bet stosteīšu eisok.
Asu sadūmoj's vārenu lītu:
Eju meklēt sev papardis
zīdu.
Jonu zolem pūsts pogolms,
sāta.

Klāvs un teirums, raža
naradzāta.
Maņ gona malzīs un pīna.
Bet vaj'dzeiža saimneica
vīna.

Kura bys — paparde
sacels.
Varbyt arī tos meitīnis acīs.
Moj pakolnā Jonuguns
spūža.

Pēc altena sirds palik
drūša:
Kur ab ūzūlu meitīnis it.
Eim, vydā un keru jū cit.

Dusmeiga raunās nu
rūkom.
Bet pačykstu pavysam bez
jūkom:

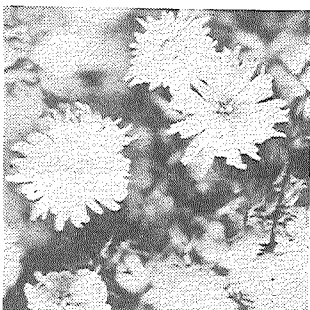
zērd, zynu, kur svlā
aiz kolna
Nav papardes grauzuse
solna!

Actenis iplēs, palik rāma.
Gauži mīleiga un
savoldāma:

«Kodēļ gon ogrok nateici,
puisi,
Išim dreizok uz breineigū
pusi!»

...Kod saule jau beja augši
vērs moiom.
Uz sātu tod obeļi laimeigi
gojom.

Ventilators

Lai cik mainu dzīvokļus — zog

Mani noturējuši par vie-
tējās nozīmes migrantu:
bieži pārvietojos no viena
dzīvokļa uz otru. Bet, ko
es varu darīt?

Dzīvoju Kalnina ielā.
Sākumā nekā — var iz-
tikt, bet tad sāka no pag-
raba zūst ievārījuma bur-
kas un no bēniniem —
veļa. Pārgāju uz Tīrgotāju
ielu. Kaimiņi nav ne uz-
bāzīgi, ne lieli trokšņotāji,
bet tad pamanīju, ka pag-

rabiņš uzlauzts un nozagti
bērnu ratiņi. Pārcēlos uz
Ezerīna ielu. Nedēļu dzīvo-
ju, otru, trešo... Ceturtajā
pazuda mucina ar skābē-
tiem kāpostiem.

Es — zināma lieta: mai-
nu dzīvokli, pāreju uz
Akas ielu. Arī te viss kā
nākas, iztikšana ir. Bet ar
kaimiņiem baidos iepazī-
ties, lai nevajadzētu kādu
uzņemt ciemos. Cik nu tā
pagāja laika, cik ne

atnāk pie sīkajiem kāds
knēvelis no ielas. Pazuda
maciņš.

Atkal jākravā mantas un
jāmeklē cita vieta. Tur
pazuda... Jā, kas tad vēl
nav pazudis?

Bet sliktākais ir tas, ka
mūsu pilsētīnā vairs nav
mājas, kurā nebūtu dzīvo-
jis...

Benedikts KAULACIS

«Ventilatora» nebeidzami neizsmejamajos arhīvos
ir daudz visa kā: gan no tagadnes, gan arī no sir-
mākas un mazāk sirmas pagātnes. Tā uz pasauli un
apkārtnes parādībām skatījās mākslas un zīmēša-
nas cienītāji divdesmitajos un trīsdesmitajos gados.
Forma mainījusies, bet saturs palicis vecais. Nu
ko, lai tad arī iet kā pa Jāniem...

Troks, voi nu Rogovkys

Rogovkā kaidūs svātkūs
sasateik divi kaimiņi. Sprīž
par tukšajim plauktim
veikalā, par ekstrasesim.
Pēkšni vīns isasauc:

— Eu, tovs susātivs
par munu gaišoks, Kodēļ?
— Es sastovu gaišoka
partejā.

Sīna laikā divi rogov-
kiši pētēļ zylūs dabasus:
voi nabys leitā? Vīns ut-
ram prosa:

— Nu kurīnis šudin
pyuš vējs?

— Nu reita beļa nu
Sarnim, tod nu Zogotim,
bet tāt, veris, nu Zal-
mulžys.

— Tod nav ko plaut —
reit leis.

Par zaglim nīvīns nīko
loba nasoka. Bet, vot, kas
nūtīvka Rogovkā.

Kungi sovus mokus vīn-
mār nosoj leidza, tīm mirs
un divs, bet dāmys atstoj
sūmenos. Un te vīnai, te
ūtrai jī pazyud. Tai iza-
gadējos arī šūreiz. Skode
lela: nīks par tīm pusūtra
rubla, bet nūzogti vysa
mēneša taloni! Koč raudi.
Otrā dīnā tei dāma talo-
nus uz zīpēm un velas
pulveri atrūn pošta kastī.
Pazuduši rublis, šnaba un
kopeļa taloni. Vot ī soki,
ka Rogovkā nav apzīneigu
zagļu — nagrib, ka cylvā-
ki staigoj ar malnom mu-
tem ī namozgotom drēbem.

Vīns rogovkišs atbrauc
uz Preiļim, izkop nu auto-
busa, kosa pakausi un
breiņis:

— Kas pār breiņeigom
cyukom — itai sarakt
laukumui!

AGRAK

Jānīts nāca līgodams.
Alus muca rocinā;
Tam pakal Jānu mātē,
Siera ripa padusē.

(Latviešu tautasdziesma)

TAGAD

Retais Jānis alu dzers —
Divreiz dārgāks kļuvis tas;
Jāna mātei, skumīgs vaigis:
Siera ripas iuhibrātas.

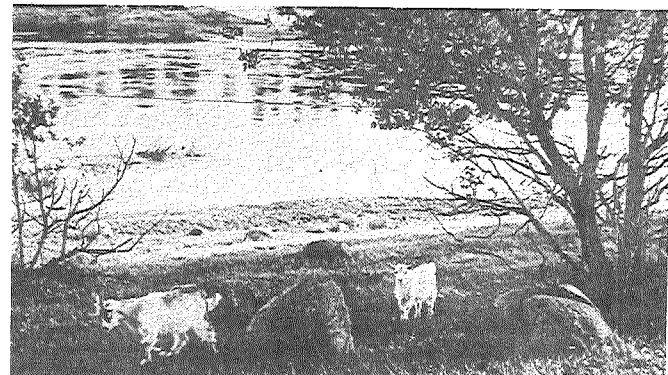
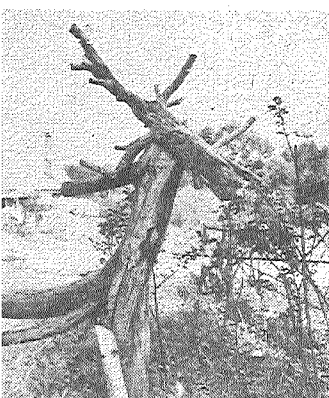
(Mūsdienu tautas
folklorā)
K. ANSPAKA zīmējumi

Tautasdziesmu variācijas

Moški, raganas vairs nenāk
Pie mums uz mājām tā
kā senāk,
Tagad laudis paši ved tos,
Spurainos un ragainos!
Līgo! Līgo!

Ja tev māja apkārt plīka,
Sev un citiem nepatika,
Nav jau labāk, arī, vadzi,
Ja pie durvim saaug dadži,
Līgo! Līgo!

Zemniekiem, kas ir skodi,
Mājās nemīt ragulopi,
Maz tos nomāc siena bažas,
Ja tie kazas tur tik dažas,
Līgo! Līgo!

Te ir lieta visai prasta:
Mazī lopi ūpes krastā,
Bet, ja kompleksu reiz
celtu,
Virčas vilņus straume
veltu,
Līgo! Līgo!

A. MEZMAĻA atdarinā-
jumus ilustrējuši fotogrāfi

J. SILICKIS (Preiļi) un
J. GONČAROVS
(Krāslava)

Kā pa
miglu,
miglu...

sotu plāvu miglās aizsegā
pārnāk mājās no darba
siena plāušānā brūnālām
un raibālām. Zīni pats, cik
grūti un daudz jāstrādā, lai
dzertu pienu un dotu ci-
tiem! Labi, ka jūnijā ir
miglāini vakari, — tad
ļaudis mazāk redz, kā esi
nomocijies. Pēdēļ laikā
šo idillisko ainavu gau-
žām sagrāvusi mana kolē-
ģe teļkope Nīna Remizo-
va: sienu vīna neplau, lak-
stīgalas neiet klausīties
un ķivītes nebaida, bet pa
miglu dzīvo bieži. Tā miela
ir tāda, ka redzama tikai
vīnai pašai acu priekšā,
citi mana tikai to, ka cil-
vēks iet un līgojas, it kā
zeme zem kāļam šūnotos
zemestrīcē. Brīžiem nevar
noturēties un krīt, kur pa-
gadās.

Tik pa miglu vien dzīvo
arī Ludmila Vasīlkova. Si
tak vispār nekur nestrādā
— baidās baltās rocinās
aptraipīt un, nedod dievs,
padarīt cietaš un tulznai-
nas. Dažs gan saka: nekā-
da nevainīga migla tā ne
esot, kas vīnai acu priek-
šā, bet alkohola tvaiki.
Bet tas laikam aiz skaudī-
bas, ka savus talonus jau
realizējuši (arī cukura),
ka veikalos tik maz un reti
parādās konfektes...

Rozālija KURME—LOVE

Par runča portretu at-
bild L. VIKSNA (Līvāni)

Zīni, vecit, ir tāda
dziesma, Agrāk domāju, ka
tajā apdzied tos, kas Jānu
vakarā pa miglotu un ra-

Jaunais Ceļš

1990. gada 23. jūnijs

Kas jauns pie jaunsaimnieka

Latvijas Republikas Augstākajā Padomē tapis viens no būtiski svarīgiem jaunā parlamenta pieņemtajiem likumiem ekonomikas uzlabošanai — par zemes reformu. Sīki iepazīties ar to iespēja bijusi vēl ne katram. Tomēr pamatā visiem skaidrs, ka tas laus atkal īstenot seno zemnieka sapni par «savu stūrīti zemes». Pirms nedēļas, tiekoties ar vēlētajiem Preiļi kultūras namā, republikas Augstākās Padomes deputāte ekonomiste Valentīna Zeile mudināja: — Nenokavējiet pieteikt savas īpašnieka tiesības uz zemi, kas piederēja jūsu ģimenei pirms kolektīvizācijas. Ja nespējat apstrādāt paši, sarunājiet kādu, tikai nenokavējiet.

Jā, nenokavējiet. Bet... Un šo «bet» salasās tik daudz, ka dūša saplok un rokas nolaižas.

Taču ne lau visiem. Jaunsaimniecību skaits rajonā arvien aug. Pat tad lielsaimniecībā kā agrifirma atradušies četri drosmieši. Pats pirmais bija Jānis Pastars, kas sācis otro patstāvīgās saimniekošanas gadu.

Uz ko bija balstīta Jāņa drosme? Pirmām kārtām, domājams, uz palāvību savam darbam, ticību tam,

ka čaklās un prasmīgās rokas spēj darbu kalnus gāzt. Un viņiem ar sievu Olgu ir divi tādu roku pāris, plus vēl divi pie darba kopš mazotnes radināti bērni — dēls (viņš tagad dienestā) un meita. Turklāt kā ikvienā stiprā un par to pārliecinātā cilvēkā Pastarā acimredzot saglabājusies vēlme lemt un rīkoties pašam, atbildēt par kļūmēm tikai savas sirdsapziņas, nevis rīkotāju priekšā. Saimnieka apzina. Ista zemnieka izjūta — šis ne ar ko nesalīdzināmās jūtas daudz tagad it kā noslāpušas. Bet ne Pastarā. Droši vien apkārtējie ievēroja, kā izmainījās vienmēr nomāktā, nogurusi seja, kad beidzot pats kļuva saimnieks — tā, it kā viņš iekšēji mirdzēt sācis.

Kaut gan rūpju viņam tolaik bija daudz vairāk nekā kolhoza strādāot. Viss taču bija jāsaģādā, jāsarunā, jānopērk, Ciematā, «uz asfalta», kā sacīja Jānis, viņiem bija tikai divas māļļas, «galvas» — govs un cūka. No lūžņiem «atdzīvīnāja» norakstītu kāpurķēžu traktoru, iegādājās zirgu. Sēklu izprasīja kaimiņi, kopsaimniecībā. Ar to arī sāka.

Interese par pirmo mūsu pagastā nodibinājušos zem-

nieku saimniecību, turklāt vienu no lielākajām vai visas republikas mērogā, ir pašsaprotama. Tāpēc, jācer, mūs, lasītāji nelaukosies, ka atkal iegriezāmie Pastaru mājas, lai gan pirms desmit mēnešiem (pagājušā gada augustā) par viņu pirmajiem patstāvīgās saimniekošanas sējiem jau stāstījām. Soreiz tā bija pirmisjānu nedēļa, kad ikviens zemnieks pēc vecas labas paražas cenšas sakopt savus laukus tā, lai ciema laudis neapļūtu. Jānim savos svētkos tas vēl vairāk godam kantīs rīvētu.

Pagalmā pievērsām uzmanību uz svaigu balku paliktņa uzstūtai degvielas cisternai. Kā vēlāk noskaidrojās, tā pagaidām vēl bija tukša, taču saimnieks drīzumā gatavojās saņemt divas tonnas pusgadam paredzētās degvielas. Tātad enerģētikas krīze tie pagaidām nedraud. Kokā pie mājas omulīgi jutās stārķu ģimene (mājas svētības zīme). Blakus ap šogad cirstiem dūšgiem mietiem vijās spirtu zaļas apūnu stīgas. Tātad Pastars patur prātā, ka bez aplinēm kārtīgs Jānu alus nesānāk. Kūts vecajam sānam klāt celās jauna piēbūve. Jo, kā saimnieks

vēlāk pastāstīja, divu «galvu» vietā tagad jau divdesmit divas — zirgs, četras govis, četras aitas ar septiņiem četriem, teki, divas sīvenmātes, nobarojamie bulļi. Par sešiem ar Jēkabpils galas kombinātā noslēgts līgums — augustā promvedami.

Bet pagaidām saimniecībā ienākumi tikai no piena. Un izdevumi, izdevumi... Labi, ka bagātā lielsaimniecībā par krietnu darbu prāva summa iekrāta. Tik daudz ko vēl vajag, lai varētu saimniekot bez bažām, ka darbi darītājus pievārēs. Pagalmā tobrīd atpūtas pēdējais lielākais pirkums — jauns rītenkrators, maksājis 4450 rubļus. Bet pavasarī cerēto zāles plāvēju tagad sola valrs tikai gada beigās. Atkal būs grūtības ar sienu sagādi — ganāmpulks taču audzis.

Pašu saimnieku atradām, vagojot kartupelus. Gari runāt viņam nebija vaļs. tomēr viesmīlības likums neļāva nelūgtos cieminus uzreiz projām raidīt. Uzziņājām, ka pērn iekulta tīri ciešama miežu raža — apmēram 32 centneri no hektāra. Auzas gan padevušās sliktāk. Soruden, ja sagādās sēklu, gatavojas sēt arī rudzus. Sieva ar

melnu Inu retināja vienreiz izrāvētās bietes. Ar cukurfabrikā noslēgts līgums par 3 tonnu cukurbietu pārstrādi. Smaržoja arī pirmie nopļautie vitamīnsiena vāļi. Pagājušajā gadā darbos bija nedaudz kooperējušies ar brāļiem Viborniem. — Pastars tiem palīdzējis apstrādāt zemi, savukārt puīši viņam papļāvuši sienu. Kooperācija zemnieku starpā vispār būtu attīstāma. Neskādēt, tādas tehnikas apvienības, kas par samaksu karstākajos darba periodos nāktu jaunsaimniekiem talka.

— Vai sezonas strādnieku darba nepienemat? — pajautājām.

— Kur tad es viņus da-

bušu? — smaidot atjautāja saimnieks.

Patīkami pārsteidza tas, ka Pastars nebija noskaņots uz žēlošanos un vaidēšanu, kā tas nereti mēdz būt kolhozos. Patš izvēlējies savu likteni, pats arī nes savu krustu smaidīdams. Vēl palielījās, ka nemaz nejutās vairāk nostrādājis kā agrākajos laikos, toties veselība uzlabojusies. To patiesi varēja just. Nebija nekādas vajadzības prasīt: vai nenožēlojat? Un arī aplūgotājiem, šķiet, šajās mājās pelamās dziesmas būs jāatstāj neizmantotas.

M. AUSTRUMA

VISA LABA JĀNU ZĀLE.

Latgales studentu tēvs

(Nobeigums. Sākums 23. numurā.)

Sajos gados savu gara potenci viņš varēja paust galvenokārt caur vēstulēm uz Rietumiem, caur grāmatu sūtījumu apmaiņu ar Mikeli Bukšu, Jezupu Rudoviču, Henriku Tihovski un citiem tautiešiem. Rakstīt vēstules viņš prata, paužot tajās arī augstas, cēlas idejas. Kā atzīst M. Bukšs, tās bija kā cela zvaigznes ārzemniekiem, bet pašam autoram — vieglā publicēšanās iespēja. B. Spūlis sniedz ziņas par sevi, raksta par saviem ieskatiem un atzinām, dod

padomus pētniecības un zinātnes, īpaši valodniecības jautājumos, konsultē kolēģus par avotiem Lietuvā un Leningradā, kur pats Saltikova-Scedrina bibliotēkā, piemēram, ir pētījis vecos izdevumus, arī par Latgales izlokšņiem, sūta korigējumus par ārzemēs rakstīto, interesējas par norisēm trimdā, stāsta par ievērojamo kultūras darbinieku, dzīvi mājās. Ārzemniekiem, neapšaubāmi, bija interesanti uz zināt, teiksim, par Latgales keramikku sarosīšanos 1958. gadā, par Stanislava Broka diriģenta panākumiem, par Pāvēla Glaudā-

na veidoto Andriņa Jūrdža portretu, par Seimana Putāna dzejas izlasi, par materiāliem, kas saistīti ar Pīteru Miģilniķu un Andriņu Jūrdžu un glabājas Ludzas novadpētniecības muzejā, par Veru Daškēviču, kura trīsdesmitajos gados Padomju Savienībā izdevusi vairākas grāmatas par Latgali un atzīstama par otro Valēriju Seili. Daudzas vēstules sūtītas no Ludzas, pēdējā — 1974. gada 25. augustā no pilsētas slimnīcas, kur pie viņa bija atnākusi sieva, meita, bet visvairāk par viņu pēdējā laikā esot rūpējušies svaine. Sajā vēstulē B. Spūlis pakavējas pie studentu fonda, laikam gan uzskatīdams to par galveno sava mūža veikumu. Lielā Latgales dēla sirds pārstāja pukstēt tā paša gada 25. oktobrī. Apgla-

bāts viņš Rīgā, Sarkan-
daugavas kanos.

Pēc B. Spūļa nāves ārzemēs tika organizēti vairāki viņam veltīti pasākumi, nodibināts viņa piemiņas fonds, piešķirtas Spūļa godalgas. Starp pirmajiem laureātiem mināmi Jons Mozga—Leidumnieks, Alberts Spogis, Konstantīns Strods—Plencinīks, Jons Trūps, Jeronīms Osvejs, Ontons Zvidris.

Apvēlētis ar dziļtēnes mīlestībā kvēlojošu sirdi un asu prātu, B. Spūlis redzēja un saprata savas tautas grūto stāvokli un postu. Zināja, ka pareizo ceļu tai parādīt var tikai Intelligence, un gādāja, lai tāda patiešām arī būtu. Augstais amats nekad nešķīra viņu no tautas, par lojalitāti viņu mīlēja i skolotāji, i skolnieki. Tādi cilvēki ir tautas mugur-

kauls. Taču viņa aicinājumi tautai nezaudēt savu valodu un pagātni nereti atsitās kā pret nepārvaramu mūri no valdošo aprindu puses. Jo varas vīriem, kuru darbi reti kad saskan ar tautas interesēm, tādi cilvēki ir nepatīkami, pat nevēlami. Tādēļ arī ne pie viena režīma varenajiem B. Spūlis nebija iecienīts. Un par saviem nelokāmiem uzskatiem viņš ir gana cietis, starp citu, pat dabūjis pasēdēt Ulmana cietumā. Tāds viņš arī palika — vientuļš sava cela gājējs, taču pretvaras nesalauzts un neklusis neiecietīgs pret līdzcīvēkiem, veltot visu savu mūžu garīgo vērtību radīšanai. Dzimtenē šis dižais mūsu mazās tautas dēls vēl tikai gaida atzinību.

Viktors TROJANOVSKIS
Ludza

Dārzeni

Dārzenus vajag tīri tieši pirms termiskās apstrādes — vārīšanas, sautēšanas, cepšanas, tad nebūs vitamīnu un minerāl-sāļu zudumu.

Notīrītus dārzenus neturiet ūdenī, pēc notīrīšanas tos nomazgājiet, pārse-
dziet ar mitru salveti vai marli — dārzeni, kā arī vitamīni tajos labi saglabāsies.

Nevarītus dārzenus sagriez pirms pasniegšanas galdā, bet gatavus, aizdarinātus salātus glabā ledusskapī ne ilgāk par 15 minūtēm.

Garšsaines, kas paredzētas buljona vārīšanai, vajag notīrīt, nomazgāt, garšniski pārgriez divās daļās un apacept uz sausas pannas vai sakņu griezējā nomazgāt ar aukstu ūdeni un tikai pēc tam likt rošā buljonā, iepriekš to nūpnotojot. Buljons iegūts patīkamu garšsainu smaržu un zeltainu krāsu.

Sīpoli tīrīšanas laikā negrauzis acīs, ja tos uz dažām minūtēm ieliksiet aukstā ūdenī vai bieži saspīnāsiet nazi ar ūdeni.

Nelietojiet barībā kartupeļus, kas ir sadīguši un ar zaļu mizām — tie satur daudz indīgas vielas — solonīna, kas ir kaitīgs veselībai.

Kartupeļus labāk cept sīpoli sakarsētos taukos un sāļi piemest cepšanas beigās.

Vārot kartupeļus ar mizu, tos vajag sabakstīt ar dakšīnu, tad tiem nepārpļīst mizina.

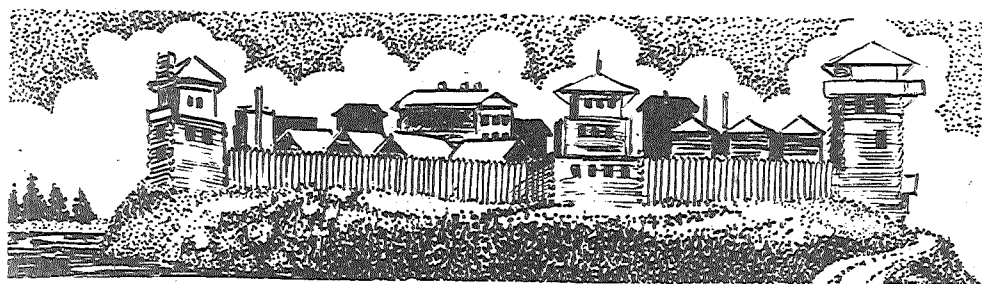
Svaigas sēnes vienmēr var aizvietot ar kaltētām, ja tās lemērc uz divām stundām vieglj sālītā ūdenī vai pienā.

Redaktors A. RANCĀNS

LIDZŪTIBA

Izsakām dziļu līdzjūtību Ivanam Pastaram sakarā ar MĀTES nāvī.

Agrofirma «Sarkanais Oktobris» kolektīvs

Pilskalni raugās uz mums

(1. turpinājums. Sākums 23. numurā.)

Sajā augstienē varētu atrasties vēl citas šim pilskalnam līdzīgas pilsvietas, kuras nolīdzinājis arklis un pazaudējusi lauzu atmiņa, par to esamību varētu liecināt mitnu kārtā ar savu melnzemi un trauku lauskām, kas ilgi spēj spītēt postošajiem apstākļiem.

So pilskalnu krievu iedzīvotāji dēvē arī par Gorodoku. Novietojies dienvidos no Madalāniem — divus kilometrus uz austrumiem no Aglonas klostera — 20 metrus augsts kalns, austrumos ierobežots ar ezeriņu, ziemeļos — mitru plavu, pa kuru tek upīte. Sāni no dabas nav visai krauji, pilskalnam visapkārt bijušas terases, kā re-

dzams — divas, saglabājušās ziemeļu un rietumu sānos, dienvidos un austrumos nojauktas ar arklī. Ieejas vairs nav nojaušamas.

Plakums bijis ap 80 metrus garš un 60 metrus plats. Apsekošanas laikā pa arumiem mētājis daudz trauku lausku. Laudis stāstīja, ka esot atrasti arī dzelzs ieroči un rotaslietas, tās atpircis Aglonas skolotājs mācītājs Reicāns.

Pilskalna mitni kārtā ir bagāta, piekāpē pret upīti ūdens izskalojis pat kaulus, pie kuriem bijušas dažādas rotaslietas, dzīlāk arot, arklis aizķerot dažādas mīsiņa lietinas. Tas atrodas skaistā kalnainā un ezeriem bagātā apvidū, tikai dažus kilometrus no šejienes ir citi pilskalni — pie Gor-

dokas, Skujām, Blaževičiem, vēl daudz citu apcietinājumu. Vispār Madalānu pilskalns ir veselas pilskalnu saimes vidū Latgales visaugstākajā vietā, par to stāsta parasto teiku par aprakto naidu.

Lielais kalns Jasmuižas pagasta Sņepstu ciema dienvidos pēc ārējā izskata līdzīgs kukulim: liels, iegarenī apaļš, virspuse lēzeni kumpa un stāvas sānmajas, novietojies savrup līdzēnā apkārtnē.

Kumpais plakums līdz sestajam metram, no augšas uz leju, skaitot, ticis aris jau sen, dienvidus mala noarta līdz pašai pakāpei. Rietumu sānos, celus labojot, izrābātas lielas bedres. Visu tā virspusi klāj dziļa melna mitnu kārtā, atrodamie trauku

gabali bez raksta, taļšīti ar roku. Domājams, ka šis pilskalns pieder pie vecākajām dzīvēs vietām.

Laudis stāstīja, ka kalna virsū reiz rakuši un sijājuši no Pēterpils atbraukušie kungi. Paša virsū senāk esot uzarti kauli līdz ar šķēpu galēm, Domājams, ka šis kalns lietots mironu apbedīšanai, tā izskats un trauki rāda, ka nav dzelzs laikmetā cēlies.

Dienvidus sānā redzams kāds aizarts plats rakums, tur aizarts mužiņķeks esot slēpto mantu meklējis, strādādams ar zemniekiem veselu vasaru.

Par Sņepstu kalnu nekādas zināms, to atrada, pārmeklējot apvidu. Kartēs apzīmēts kā geometriskais punkts 89,4 sazenas virs jūras līmeņa, tā relatīvais augstums ir 17 metri.

Telka: vienos sānos kalnam starp diviem akmeņiem bijušas durvis, to priekšā sēdējusi launa meita, pie kājam bijis melns suns. Meita uz kādu laiku laudim aizdevusi naidu. Reiz kāds cilvēks panēmis, bet laikā neatdevis, to sākuši mocīt velni, līdz kamēr atnesis. Ciema laudis to stāsta arī citās variācijās.

Latvijā zināmi vairāk

nekā četri simti seno pilskalnu, republikas nozīmes pieminekļu sarakstā iekļauti pat tādi, kuriem nav zemes noietinājumu un izteikta kultūras slāņa. Bet tos tikai sauc par pilskalniem. — piemēram, pie Kurtošā ezera Rušonas pagastā.

Pilskalnu apzināšanai un tipoloģijai ir senas tradīcijas, kas iesniedzās XIX gadsimtā un XX gadsimta divdesmitajos gados. Materiālu publicēšana deva pamatu turpmākajiem pētījumiem. Bijušās Pieminekļu valdes inspektori atklāja diezgan daudzus agrāk nezīnāmus pilskalnus — Valainu Aglonas pagastā (arī Kaniņu kalnu pie Vitoliņu mājām Limbažu rajona Vidrižu ciemā).

(Turpinājums sekos.)

TIKAI
Līdz 25. jūnijam vēl var pasūtīt laikrakstu «Jaunais Ceļš».
NENOKAVEJĒT!

**J A U N A I S
C E Ļ Š**

Laikraksts «Jaunais Ceļš» («Новый путь») iznāk 1 reizi nedēļā latviešu un krievu valodā sestdienās.

Redakcijas adrese: 228273, Preiļu rajons Riebiņu ciemā, agrofirma «Sarkanais Oktobris». Telefons redaktoram un nodalnes vadītājam — 56732.

Pas. 654.
Meļ. 1850.

Iespiests Latvijas Izdevniecību, poligrāfijas un grāmatu tirdzniecības rajona apvienības Daugavpils tipogrāfijā. Formāts — 1 nosacīta iespaidloksne.